

Innhold

Forord	5
Kapittel 1 Strategi og strategisk økonomistyring	13
1.1 Virksomhetens utfordringer	14
1.2 Strategi – noe mer enn en plan	19
1.3 Utvikle en gjennomføringsprosess	25
1.4 Den omgivelsesbaserte strategitilnærmingen	26
1.5 Ressursbasert strategitilnærming	29
1.6 Hvilken strategitilnærming er mest relevant?	33
1.7 Noen kritiske kommentarer til det å skape vedvarende konkurransefortrinn	34
1.8 Strategiske hovedelementer	35
1.9 Tilsiktede og fremvoksende strategier	37
1.10 Risikoevaluering som en del av den strategiske prosessen	39
1.11 Potensiell fortjeneste	43
1.12 Strategisk økonomistyring	45
1.13 Strategi og styring på ulike nivåer	47
1.14 CIMAs strategiske styringskort	49
Kapittel 2 Strategiske kostnadsdrivere	51
2.1 Kostnadsdriverkonseptet	52
2.2 Strukturelle kostnadsdrivere	54
2.3 Operasjonelle kostnadsdrivere	57
2.4 En matematisk tilnærming til de strategiske kostnadsdriverne ...	61
2.5 Kostnadsdriveranalyse	62

Kapittel 3 ABC/M og verdikjedeanalyse	65
3.1 Kostnadsmodellen i ABC/M	66
3.2 Aktivitetsbasert kalkulasjon (ABC)	67
3.3 Eksempel på ABC	72
3.4 ABC-kalkyle med ledig kapasitet	74
3.5 Fordeler og ulemper med ABC	76
3.6 Aktivitetsbasert ledelse (ABM) og aktivitetsanalyser	77
3.7 Verdikjedeanalyse	81
3.8 Verdikjedeanalyse i et bransjeanalytisk perspektiv	85
3.9 Aktivitetsbasert analyse av foretakets interne verdikjede	91
3.10 Verdikjedeanalyse – strategisk kostnadspåvirkning og -posisjonering	97
 Kapittel 4 Outsourcing	 99
4.1 Hvorfor og når velges outsourcing?	99
4.2 Varierende erfaringer med outsourcing	104
4.3 Outsourcing og konkurransefortrinn	107
4.4 Spørsmål som må besvares før en outsourcingbeslutning tas	108
4.5 En beslutningsmodell for strategisk outsourcing	111
4.6 Kraljic-matrisen som et verktøy i sourcingstrategien	116
4.7 Relevante kostnader	121
4.8 Case: En strategisk outsourcingbeslutning	123
4.9 Risikovurderinger og følsomhetsanalyser	128
4.10 Outsourcing i offentlig sektor	129
4.11 Styringsmessige utfordringer ved outsourcing	132
4.12 Sluttkommentarer	134
 Kapittel 5 Verdiskapning, produktattributter og målkostnadskalkulasjon	 135
5.1 Verdiskapning og kundeverdi	135
5.2 Hva etterspør kundene?	137
5.3 Målkostnadskalkulasjon	138
5.4 Målpris	139
5.5 Målsatt fortjeneste	143
5.6 Målkostnaden	145
5.7 Hvordan bygge riktig verdi inn i produktet gjennom verdianalyse	148
5.8 Forhold som påvirker nytten av målkostnadskalkulasjon	153

5.9	Fordeler og ulemper med målkostnads kalkulasjon	157
5.10	Levetidskostnader og lønnsomhet	158
5.11	Levetidskalkulasjon	161
5.12	Et eksempel på levetidskalkulasjon	163
Kapittel 6 Kvalitet og kontinuerlige forbedringer		165
6.1	Hva menes med kvalitet?	165
6.2	Noen unike kvalitetsdimensjoner i tjenesteytende virksomhet	168
6.3	Tilnærminger til kvalitetsbegrepet	169
6.4	Strategi og kvalitet	173
6.5	Internregnskapets rolle i kvalitetsarbeidet	176
6.6	Kvalitetskostnader	177
6.7	Kvalitetsforbedringer og lønnsomhet	182
6.8	Eksempler på hvordan finansielle og ikke-finansielle mål kan integreres	184
6.9	Kontinuerlige forbedringer og kaizen	187
6.10	Kontinuerlige forbedringsprogrammer knyttet opp mot perioden	188
6.11	Kontinuerlige forbedringer knyttet opp mot produkter og komponenter	191
6.12	Kontinuerlige forbedringsprogrammer knyttet til støttefunksjonene	192
6.13	Lean	194
6.14	Medvirkning fra de ansatte	197
Kapittel 7 Interorganisatorisk økonomistyring		199
7.1	Hva menes med interorganisatorisk økonomistyring?	199
7.2	Utvidelse av kunde–leverandør-forholdet	203
7.3	Samarbeid med «åpne regnskapsbøker»	204
7.4	Lærdommen fra Japan	207
7.5	Case: Eurocar og dets tilnærming til interorganisatorisk økonomistyring	210
7.6	Erfaringer fra arbeid med åpne regnskapsbøker i produksjonsnettverk i Finland	216
7.7	Forutsetninger for å oppnå gode resultater i et samarbeid med åpne regnskapsbøker	218
7.8	Kaizen i et interorganisatorisk samarbeid	222

Kapittel 8 Kundelønnsomhet og leverandørrelaterte kostnader	225
8.1 Hvem påvirker ressursbruken – kundene eller produktene?	226
8.2 Hvor ulikhetene i kundenes innkjøpsmønster oppstår	227
8.3 Analyse av inntektssiden	229
8.4 Kundekostnadsanalyser	229
8.5 Vurdering av kundeforholdet	236
8.6 Kundelønnsomhetsanalyse trinn for trinn	237
8.7 Andre kunde- og lønnsomhetsprofiler	239
8.8 Leverandørrelaterte kostnader	244
8.9 Leverandørvalg: Aktivitetsbasert analyse av leverandørpåførte kostnader	246
8.10 Leverandørbasen – kostnader ved leverandøradministrasjon	252
Kapittel 9 Produktivitet og benchmarking	255
9.1 Produktivitetsbegrepene	255
9.2 Produktivitetsendringer	258
9.3 Totalproduktiviteten	262
9.4 Benchmarking	264
9.5 Benchmarking-prosessen	269
9.6 Strategisk og operativ benchmarking	274
9.7 Internregnskapsmessige implikasjoner av benchmarking	274
9.8 Mulige barrierer knyttet til bruken av benchmarking	275
Kapittel 10 Strategiimplementering og kontekst	277
10.1 Strategiimplementering er krevende	277
10.2 Implementeringsmodell og kontekst	280
10.3 Lederskap	281
10.4 Bedrifts(organisasjons)kultur	281
10.5 Kommunikasjon og dialog	284
10.6 Læring og den lærende organisasjon	287
10.7 Organisasjons- og systemstrukturen	288
10.8 Rammeverk for strategiimplementering	300
Kapittel 11 Kaplan/Nortons Balanced Scorecard-modell	315
11.1 Styringsmodellen – innhold og faser	316
11.2 Verifisere virksomhetens nåsituasjon og strategiske retning	318
11.3 Styringsperspektivene i den balanserte målstyringsmodellen	321
11.4 Innretningen på den balanserte styringsmodellen i offentlig sektor	328

11.5 Konkretisere og operasjonalisere strategien gjennom strategikart	330
11.6 Hvordan kan vi utvikle et strategikart?	333
11.7 Utvikle styringsgrunnlaget og styringskortet: identifisere kritiske suksessfaktorer, etablere styringsparametere og strategiske initiativer	335
11.8 Strategisk risikostyring	344
11.9 Strategikartet oppsummert	345

Kapittel 12 Tjenesteytende virksomheter og strategisk virksomhetsstyring i praksis	347
12.1 Fitzgerald og Moons modell for prestasjonsmålinger i tjenesteytende virksomheter	347
12.2 Redningsselskapets strategiske BM-reise	350
12.3 AVINOR AS sine erfaringer med balansert målstyring	364

Kapittel 13 Strategisk resultatmåling ved hjelp av strategisk dekomponering	375
13.1 Virker strategiene?	375
13.2 Strategisk dekomponering	376
13.3 Priser og salgets resultatavvik	388
13.4 Når bedriftene har flere produkter	393
13.5 Avvik i markedsandel og markedsstørrelse	396
13.6 Hvordan finner vi størrelsen på markedet?	399

Kapittel 14 Verdibasert prestasjonsmåling	401
14.1 Maksimering av aksjonærenes formue	401
14.2 Driftsmargin	403
14.3 Rentabiliteter	406
14.4 Residualfortjeneste	415
14.5 Avsluttende kommentarer	424
Appendiks til Kapittel 14	426

Kapittel 15 Insentiver	429
15.1 Belønninger for å styre atferd	429
15.2 Belønninger i et samspill	432
15.3 Prinsipal-agent-teori	434
15.4 Måleproblemer	438
15.5 Løsninger på måleproblemer	440

15.6	Insentiver i praksis	444
15.7	Kompliserte insentivordninger og risiko	446
15.8	Aksjebaserte belønninger	448
15.9	Avsluttende kommentarer	452

Kapittel 16 Virksomhetsstyring med og uten

tradisjonelle budsjetter	455
---	-----

16.1	BBRTs kritikk mot budsjettene	456
16.2	Beyond Budgeting – Lederskapsprinsipper og styringsmodell	459
16.3	Noen reserverasjoner til kritikken av budsjettet	464
16.4	En mulig styringsmodell	471
16.5	Dynamisk styring i Jotunkonsernet	474

Bok- og artikkelreferanser	487
---	-----

Stikkord	493
---------------------------	-----